

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

PIK XLVII.

Ч. 260. Джерзі Ситі, Н. Дж., середа, 8-го листопаду 1939.

No. 260. Jersey City, N. J., Wednesday, November 8, 1939.

VOL. XLVII

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТИВ ЗА ГРАНИЦЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ.

Тел. „Свобода“: BERgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BERgen 4-1016. 4-0807.

THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПАРТІЯ ПРАЦІ ТАВРУЄ БРАВДЕРА

НЮ ЙОРК. — Американська Партія Праці видає прилюдну заяву, в якій гостро таврує недавню виголошену промову комуністичного провідника Ерла Бравдера, в якій він закликав американських комуністів до комуністичного перевороту в Америці. Ця промова, говорить в заяві Партії Праці, є виразним свідомством, що американські комуністи є знаряддям Москви; тому рішення Партії Праці вичистити свою організацію з комуністичних елементів було зовсім оправдане. Водночас праве крило соціалістів, що є складовою частиною тоїж Партії Праці, видало окрему заяву, в якій теж таврує комуністів нарівні з нацистами, та каже, що тепер вже немає жадного оправдання на симпатії з комуністами. Згадані організації колись справді симпатизували з комуністами та разом з ними творили „народні фронти“ ніби для боротьби з нацизмом та в обороні демократії. Пакт Гітлера й Сталіна всім розкрив очі.

КОРАБЕЛЬНИЙ РУХ СПІНІНИ — ПОВНО БАВОВНИ НА СКЛАДАХ.

НЮ ОРЛІЕНС. — Внаслідок нового неутраально-стеванського закону, ухваленого недавно в конгресі, американські кораблі стоять у портах і не можуть рушитись до європейських портів. В Ню Орлієніс накопичилось багато бавовни, сто тисяч балів, якої нема кому забрати й відвезти до місця призначення.

ВАШІНГТОН. — Американська морська комісія розглядала справу „Юнайтед Стейтс Лайнс“, що просила порт дозволити зареєструвати свої кораблі під чужим прапором та в той спосіб далі держати свої кораблі в русі. Згадана компанія готова навіть чужу залого посадити на кораблі, щоб американські громадяни не були наражені на небезпеки. Та проти того запротестувала в першу чергу морська юнія. Морська комісія, хоч приєднувала увагу цій просьбі, проте не ухвалила покищо ніякого рішення, а справу відложила на пізніше.

ГОЛ ДАЄ ВКАЗІВКИ КОРАБЛЯМ.

ВАШІНГТОН. — Секретар Гол видав від секретаріату стейту вказівки тим американським кораблям, що переїзять Атлантичний океан, прямуючи до середземно-морських портів та до інших, які дозволені. Ці кораблі мусять їхати твердо, не скривачившись. Також не вільно їм мати тяжкої зброї, лиш таку, яку все має залого для вдергання дисципліни. Відносно подорожі звичайних громадян, то секретаріат здержує видачу пашпортів усім приватним особам, що хочуть їхати до Європи, хіба ті особи викажуться листами від своїх компаній, що їдуть туди в дуже важних справах. Їхати можуть до Європи лише державні урядовці в державних справах.

ВИБОРНИ РОЗРАХУНКИ.

НЮ ЙОРК. — Цьогорічні загальні вибори в Ню Йорку були досить мляві. Мало людей брало участь у виборах. Сподіваються, що справа легалізації кінських перегонів, що була порушена в цих виборах, матиме великі шанси на успіх. Думають також, що ньюйорська Тамени Гол з тих виборів вийде сильнішою, ніж передтим.

ЛОС ЕНДЖЕЛЕС. — У стейті Каліфорнія велика скількість людей взяла участь у виборах. Причиною цього є те, що певні політичні провідники стейту Каліфорнія обіцявали всім людям поверх 50 літ що четверга пенсію у висоті \$30. Цей плян загально звали „гем едз“. Тому багато людей пішло до голосування, щоб піддержати цей плян. Інші, що не вірять у цей плян і уважають його руїною для свого стейту, пішли, щоб голосувати проти нього. Це дало твочок до такого великого числа голосуючих. Та вислід ще не відомий. Передбачають, що цей плян буде побитий.

КЛІВЛЕНД. — Велике число голосуючих брало участь і в стейті Огайо, також тому, що провідники Бігельов і Мілікен обіцяли людям поверх 60 літ по \$50 місячної пенсії, а для жонатих з жінкою по \$80. Мілікен перед виборами заявив, що правдоподібно цей раз їм не вдасться перевести свого пляну. Бігельов говорив, що вдасться. Та оба вони заявляли, що в тій справі будуть далі боротись, колиб перший раз їм не вдалось.

НАЦИСТИЧНА ПРОПАГАНДА В АМЕРИЦІ.

НЮАРК. — В повіті Берген коло шість тисяч осіб дістали летючки, вислані з Берліну, які містять у собі протінацьку пропаганду. Федеральні агенти хотіли перевірити цю справу як слід і прийшли до припущення, що правдоподібно адреси тих людей німецька пропаганда взяла зо старих телефонічних книжок. Деякі адреси були старі і нездалі.

ДОФ КУПЕР ПРО ПРОПАГАНДУ.

НЮ ЙОРК. — Англіський державний муж, бувший перший лорд адміраліції, Доф Купер, що перебуває тепер на відпочинку в Америці, вголосив у Ню Йорку промову, в якій говорив, що пропаганда, оперта на правді і дійсних фактах, це добра річ, бо вона освідлює людей. Зате пропаганда фальшива, шкідлива, бо баламутить людей.

ПОСАДНИК ЛЯ ГВАРДІЯ ЗАКЛИКАЄ СКЛАДАТИ ЖЕРТВИ

НЮ ЙОРК. — Посадник Ля Гвардія оголосив прилюдний зазив до людей, щоб вони склали жертви, з грошах і натурі, на руки Американського Червоного Хреста, що веде по цілім світі гарну і гуманітарну роботу. Ля Гвардія також закликав людей вступати в члени цієї інституції. Вписи в члени зачнуть відбуватися від цієї суботи до 30-го листопаду.

„ЗАМКНЕНІ ФАБРИКИ“ В АМЕРИЦІ.

ВАШІНГТОН. — На вісім мільйонів американських юніонів робітників три мільйони вже виборили собі право „кlosed шанс“, чи „замкнених фабрик“, де ніхто інший не може бути прийнятий на роботу, тільки юніонний член. Багато злосеред інших юніонів робітників працюють у напів замкнених фабриках. „Замкнені фабрики“ є в таких галузях промислу: кравецькій, друкарській, пивоварській, фільмовій, кушнірській та капелюшній.

ІТАЛІЯ БЕРЕ УЧАСТЬ У ВИСТАВІ НАСТУПНОГО РОКУ

НЮ ЙОРК. — Італійський уряд повідомив своє представництво в Ню Йорку, що Італія візьме участь у Світовій Виставі в Ню Йорку наступного року. Англія в тій справі ще не рішилась.

УРЯД ПРИКАЗУЄ КОМПАНІЇ РОЗВ'ЯЗАТИ ЮНІЮ

Краєва Рада Робітничих Відносин приказала відомій різницькій фірмі Кюдегі в Шікагу розв'язати „Пекингангз Воркерс Юніон“, бо, мовляв, це не юнія, а організація, опанована підприємством. Юнія не була зв'язана з ніяким юніонним союзом.

ЗНАЙШЛИ ДИНАМІТ.

На передмісті Торонта, коло дороги, на якій пересікає великий рух, знайшли 11 кушків динаміту. Місце, де знаходився динаміт, є недалеко кількох місцевих летунських площ. Тому, що в околиці не відбувалися ніякі роботи, до яких потрібно вибухового матеріалу, є підозріння, що хтось пробував учинити саботаж.

ХОТІЛИ ДАТИ НАКЛАДАТИ З СОВЕТАМИ

ЛОНДОН. — „Бритіш Інститут оф Паблік Опініон“ подає, що 47% запитаних про відношення Англії до Советів відповіли, що Англія повинна вислати міністра до Москви для наведення тісніших взаємин.

ЕНДЕМІЯ В ДОМІ

БОЖЕВІЛЬНИХ

У жіночій відділі стейтового шпиталю для умово хорих у Норвичу, в стейті Конетикот, вибухла епідемія дезинтерії, що досі спричинила смерть кільканацятьох осіб. Найбільша смертність від цієї недуги серед старших віком.

СМЕРТЬ НА ЛІТАКУ

ПОМАШНЬОТ РОБОТИ

У Судборі, Онтаріо, влав з висоти тисячу стій літак, котрий зробив собі був самий пильот літака, Рос Армстронг. У випадку згинув летун і його двоє гостей.

ПІШЛИ НА ПОЛЮВАННЯ І ТХ УПОЛЮВАЛИ

Підчас полювання на дикі кози в околиці Санта Фі, Ню Мексико, згинули від блудних куль два мисливці. Одному куля попала в голову, другому в серце.

НАЦИСТИ ПРО „НОВИЙ ПОРЯДОК“ У СВІТІ

БЕРЛІН. — Американський кореспондент Біч Конгер подає, що нацистична політика, як її голосять, стоїть за новий порядок у світі. Англія не хоче змін. Хоча, щоб так було, як досі. В тому помагають й Злучені Держави. Старий порядок означає економічну контролю світом з боку Англії. Вона контролює світові сирівці й при помочі тої контролі панує над меншими народами. Німеччина є за „нову систему“. І тому об'єднує малі народи у великі „економічні й географічні одиниці“, чому противна Англія. Конгер каже, що нацистична політика виходить з цього, що Англія копає собі гріб і зникне як світова імперія.

НЕБЕЗПЕЧНО БУТИ ПРОТИ СОВЕТІВ — У НІМЕЧЧИНІ

ПАРИЖ. — Подають з добре поінформованого джерела, що нацистична влада судила визначних нацистичних провідників, що не підпорядкували себе вілості новому курсові німецької політики, що пропагує приязнь із Советами і занехання боротьби з більшовизмом. Між ними, що був на суді, був навіть відомий міністер пропаганди Гебельс, але він себе зумів виправдати.

ВИЖЕНУТЬ ЖИДІВ ІЗ ПОЛЬЩІ

БЕРЛІН. — Виходить, що нацисти не тільки виженуть жидів з чисто німецьких земель, але також хочуть їх вигнати з тої польської території, яка є тепер під німецькою окупацією. Питання тільки, куди їх подіють. Покищо беруться зібрати всіх жидів в провінції довкола міста Люблина.

ХОЧУТЬ ЦІЛКОВИТО

ВИНИЩИТИ ЧЕРВОНИХ

ПАРИЖ. — Міністер внутрішніх справ Саро заповів, що нагілка на комуністів буде продовжуватись так довго, поки не буде очищене з червоних кожне французьке місто й село. Назвав комуністів і нацистів однаковими ворогами Франції.

ВІДКРИЛИ НОВУ КОМЕТУ

Обсерваторія Гарвардського університету в Кеймбриджу, Масачузетс, подала до відома відкриття нової комети. Відкрив її астроном Кларенс Френд і тому мабуть її назвуть його ім'ям.

МОЛОТОВ ПРО НАЙБІЛЬШІ ЗДОБУТКИ СОВЕТІВ

Є ними побільшення советської території на заході через прилучення до Советів західно-українських і білоруських земель

МОСКВА. — З нагоди 22-ліття Жовтневої Революції вголосив у Большом Театрі головну промову Вячеслав Молотов, советський прем'єр і комісар заграничних справ. До промови прислухувався між іншими Сталін. Між присутніми дипломатами були амбасадори Злучених Держав і Англії та інші заграничні представники. Велика зала оперного театру була повна різних прикрас. На фронті видніли два портрети: Леніна і Сталіна. Портрет того останнього був величезних розмірів. Молотов зазначив на вступі про поділ світу на капіталістичний, який представляють такі краї як Англія, Франція і Злучені Держави, та соціалістичний, якого властивим виразником являється СРСР. Далі підкреслив, що капіталізм викликає одну кризу за другою, бо пережитий і засуджений на неминучу загибель. Зате Совеції розвиваються і цвітуть. Теперішня війна є наскрізь капіталістична. Совеції не дадуться ніяким чином втягнути у ту війну, і то нікому, казав Молотов. Советський прем'єр згадав і за ворогів Советів, що ще є в Советах і за границею, що змагають до того, щоб Совеції розбити чи „запродати“. Та Совеції тепер нічого не лякаються, бо „советський корабель є під кермою товариша Сталіна“. Згадавши ще за „советський патріотизм“, що „доказує чудеса“, присвятив Молотов більше місця найбільшому советському здобуткові — прилученню до СРСР Західної України і Білорусі. „Буржуазна Польща“, казав Молотов, цілковито збанкрутувала. Не помогли їй нічого гарантії західних великодержав. А це тому, казав він, що була побудована на „гнобленні національностей“. Совеції, пояснював Молотов, є відмінні від Польщі, бо в них різні національності живуть у згоді, згідно з принципами Леніна й Сталіна. Прилучення Західної України і Білорусі до Советів є незвичайно великим успіхом советської заграничної політики. Тепер Советська Білорусь має 10,000,000 населення, а білоруський народ є об'єднаний. І те саме можна сказати про український народ. Україна має тепер під Советами, казав Молотов, 39,000,000 людей, і вона скоро дорівнає щодо населення Франції. Совеції мають чим радуватися в дні 22-ліття Жовтневої Революції, коли побільшили своє населення на 13,000,000 осіб, маючи тепер назагал 183 мільйони мешканців. Ото побільшення треба також завдячувати і духові червоної армії, що маширувала нераз від 60 до 70 кілометрів денно, коли входила в землі Західної України і Західної Білорусі.

ПЕРША ВЛАСТИВА ФРАНЦУЗЬКА ПЕРЕМОГА.

ПАРИЖ. — Французький військовий комунікат подає, що відбулася завзята повітряна боротьба між 9 французькими літаками і летунською німецькою ескадрою, зложеною з 27 літаків. Комунікат подає, що французи зістрілили 9 німецьких літаків. Усі французькі літаки вернулися щасливо до своїх станцій.

В ІНДІ ЙДЕ ДО ПІРШОГО.

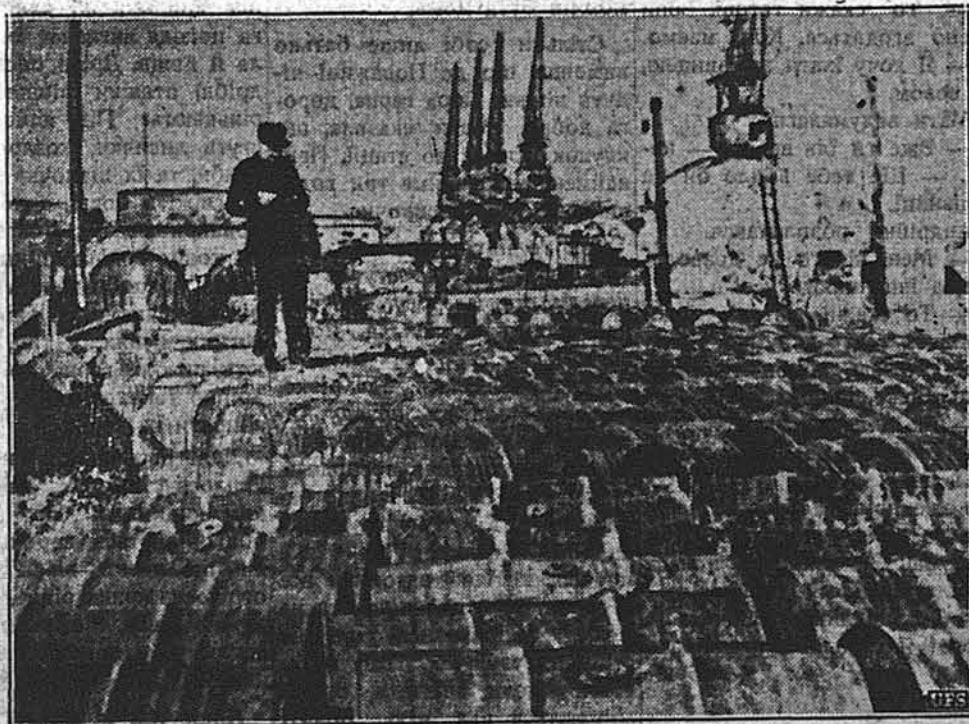
ЛОНДОН. — Вісті, які доходять з Індії, не во-рожать англіїському урядові нічого „доброго“. У вісьмох провінціях (а всіх є 11) самоуправної тіла мають представниками у більшості тих, що є під кермою Індійського Національного Конгресу, або простіше, індійського провідника Ганді. Цей Конгрес обстає потребу надання Індії більшої самоуправи і перетворення краю на британську домінію. А англіїський уряд не хоче цього тепер робити, а доряджує пожити, поки не закінчиться війна. З тим відволіканням не погоджується Конгрес. Тому дав поручення своїм делегатам, що входять до провінціальних самоуправних тіл, щоб уступили зо своїх становищ, що вже сталося в 5 провінціях. Тепер Ганді заповів дальший „цивільний непослух“.

НАПРУЖЕННЯ МІЖ НОРВЕГІЄЮ І НІМЕЧЧИНОЮ.

ОСЛЮ (Норвегія). — Норвезький уряд не тільки відкинув домагання Німеччини звільнити інтерновану німецьку залого американського корабля „Ситі оф Флінт“, але заповів, що німецькі воїки будуть відослані до концетраційного табору.

НЕМА З КИМ БОРОТИСЬ...

БЕРЛІН. — Герман Бюлов, визначний німецький летун, що робив налеті на англіїську територію, заявив заграничним кореспондентам, що тепер нема бомбардувань англіїських військових кораблів на Північному морі, бо таких кораблів там не видно. Бюлов заявив, що німецькі бомбовики заатакували 27 вересня найбільший і найсильніший англіїський панцирник „Гуд“ і його трохи ушкодили. Від того часу англіїські військові кораблі більше не показуються на Північному морі.

ЧИ ЦЕ КОНТРАБАНДА?

Контрабандовий офіційр у французькому порті переглядає ладунок корабля, щоб перекопатися, чи нема контрабанди.

"СВОБОДА" (UKRAINIAN DAILY)

FOUNDED 1893.

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакції не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "СВОБОДА", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

СВЯТКУЮТЬ НЕВДАЧУ

Як кожного року, так і цього збирається советська Росія святкувати річницю так званої жовтневої революції. Нема в цій нічого надзвичайного, що вона так робить, бо робить таке саме мало що не кожна держава й мало що не кожний державний режим. Та цього року приказав російський диктатор влаштувати це свято багато величніше, ніж попередніх років. На Червоній Площі в Москві мають стягнути ще більше людей, ще більше війська, ще більше гармат і повзів. Щоб збільшити святочність, зроблено так, щоб робітники мали три дні, вільні від праці.

Отсе небувале святкування річниці большевицької революції зовсім природно поставити перед світом питання: що саме дала жовтнева революція? Це питання повинна би річниця поставити передовсім перед мільйонами під пануванням Сталіна, які є безпосередньо діткнені наслідками тої революції, але люди, що оглядають великі паради, звичайно так заняті тими парадними, що не мають навіть часу питатися, за основні питання події, багато важніші від парадів.

Для людей поза світом саме велич святкових парад розбуджує підозріння, що подія, яку святкують з такою витратою часу, зусиль і грошей, певно не дала того, що вона мала дати за обіцянками її лідерів. Як звісно, большевицька, або так звана жовтнева революція наступила пів року по іншій революції, яку большевики називають буржуазною, бо, мовляв, вона вдоволілася скиненням царя й заведенням рівних політичних прав для всіх. Большевики хотіли поправити „буржуазну революцію“, кінчаючи відразу війну й забираючи всю землю й маєтки на парі і цим нищити панівні й визискуючі класи. Проти неширокого відношення першої революції до неросійських народів большевики обіцяли цим народам повне самовизначення аж до відділення від Росії.

Большевикам удалося захопити владу в Росії й удержатися. Двадцять літ ніщо не стояло на перешкоді переведенню їх реформ. І нині можемо судити, чи плоди короткими словами, маємо нині в Росії щось зовсім інше від того, що обіцяли большевики. Обіцяли большевики знести поневолення одної класи іншою і знесли старі панівні класи, однак класового панування не знесли, бо замість шляхти й буржуазії завели нову панівну й визискуючу класу, зложену з політичної бюрократії й військової касті. Робітники й селяни втратили багато з прав, які вони мали навіть за царату, і переміннілися на безправну, визискувану класу, яка не має навіть права вибирати працю або місце побуту. З обіцяного самовизначення народів не лишилося ніщо: в Росії по давньому царює московська нація, визискуючи інші, головну українську. Диктатура продеталіату, що мала бути хвилевою konieczністю перехідного періоду, переміннілася на постійну, й перейшла на найгірший рід диктатури, на особисту диктатуру одної людини.

Серед таких умовин параді стали конечною виголою ситуації: мають вони задумити дурманом шуму, духу, крикливої самопохвали це почуття, яке мусить закрадатися в душу кожного підданого большевицького царя: що большевицька революція за всіма мірками, своїми й чужими, є одною великанською невдачею.

Мартин Кукучин. (Матвій Бенчур).

ДО ШКОЛИ

(Образок із життя словацького народу).

(2)

Батько пішов у поле, а Андрійко став вештатися біля матери. Вона споглядала на нього спочутливо, як звичайно перед відходом. Підходив до неї з вираховуванням і підступними думками.

— Мамо, дайте мені вшити сорочки такі, знаєте, що ковнір догори.

Мати дивиться, що це він таке задумує.

— Як це ти хочеш? Таж маеш гарні сорочки.

— Такі з накрохмаленим ковніром. І на грудях накрохмалені і вдолі на рукавах.

— Ти маеш гарні сорочки, дитинко — вспокоює його мати.

— Мусиш їх зносити. Не, маеш молдшого брата, щоб за тебе доношував.

— Е...

— Таж не викину їх, таких сорочок. Червотку жита дали ми Тересі за них.

— Колиж там усі носять такі! — сказав Андрійко на пів із плачем.

Саме сорочки прийшли йому тепер на думку. Він знав, що мати не дасть їх йому, то в нагороду хотів випросити наперед відділом. Підходив до неї з вираховуванням і підступними думками.

— Ти, дитино, хлопський син. Тамті сини священників або вчителів. Деж нас стати на таке!

Андрійко сів при столі тай мовчить. Жде, щоб мати прийшла та згодилася на це. Та вона вже певне не думає над тим. Щойно як йшла в поле, то казала йому, що має робити, прийшло йй на голоду, що дині його засмутила.

— Сорочок, то вже такі ні — каже та гладить його по голові.

— Обійдися з цими. Нарік, як Бог дасть дочекає, то не кажу.

Андрійко дивиться в бік.

— Ой, дам я тобі нашити таких сорочок, коли будеш добре справуватися, не бійся. Тепер такі ні.

Андрійко розуміє, що зай-

**Большевицький
вандалізм**

Пам'ятники нашої культури й традиції винищені большевиками.

Червоний кат на східно-українських землях не тільки вигубив мільйони людей, але й винищив наші національні цінності, скарби мистецтва й культури, часто всесвітньої слави.

У Києві рука червоних вандалів не пощадилася від одної з численних, величавих церков, з яких деякі походять із перед монгольської доби. Бельгійський бенедиктинський монастир Діркс, що недавно побував у советському Союзі, оповідає, що Печерська Лавра (основана в 1051 році) представляє жахливий вид. Перед входом кидаються в око афіші, які голосять, що „релігія — це опій для народу“. Саму церкву замінили на протирелігійний музей. Манастирську скарбницю „доїли“ сплюндрували. Величаві церковні ризи з XVI і XVII ст. частинно потяли, частинно продали; багато старих ікон знищили; а однієї в своїм роді мистецької скарбниці металів перетопили. Із скарби бібліотеки зробили місце сходни для жіночого хору.

У славній головній катедрі св. Софії в Києві заклали офіційно музей. В дійсності вона в загрозовому стані, головною відомої стінні фрески з XII ст. близькі знищення.

Мозаїки цієї церкви знані в цілому світі — під мистецьким оглядом майже рівновартісні з мозаїками в Константинополі — а багато вище стоять від мозаїк у Равенні.

Габрієльська рука сягнула також по тлінні останки князя Ярослава Мудрого, які викінено з саркофагу (XI ст.) в церкві св. Софії.

В 1937 році розвалено відому золоту церкву св. Михайлівську церкву, де були саркофаги київських князів (з XII ст.) між ними Володимир Мономах. Прекрасні фрески з цієї церкви спершу нібито перенесено до музею в Свято-Софійській катедрі, але потім за новим указом, який казав викидати з музеїв речі, зв'язані з богочинством, частину призначено на продаж за границю, а частину знищено. На місці церкви в сермдісті заложено склад дерева. При розвалюванні мурів знайдено останки будов із XII ст., що їх ставили тодішні ремісники під ослоною оборонних мурів.

Теж знищено т. зв. Виду-

бицький монастир над берегом Дніпра. Ця святиня сильно зв'язана з подією хрещення України в 988 році.

Така сама доля стрінула старі церкви не тільки в Києві, але по всій Україні. У Києві: обі Свято-Василівські церкви з XII ст. (одну збудував князь Святослав Всеволодович, другий Рюрик Ростиславович), церква св. Ірини, церква св. Івана (збудував Всеволод Ярославич у XI ст.), церква св. Теодора, церква св. Спасителя на Берестовій (одна знайстаріших, збудована кн. Володимиром I по пожарі відновлена Володимиром Мономахом в 1113 р.), церква св. Хреста й багато інших — це величкі скарби нашої культури й традиції, які пропали від рук керманів червоного „раю“.

У Києві на місці, де був колишній гріб князя Аскольда (з X ст.) і де довкола нього почав будувати Дніпра простягався прегарний парк, улажено розривковий город для пролетаріату. Розібрано пишну Свято-Андріївську катедру, що її поставив славний архітект Растреллі на тому місці, де згідно з переказом, св. Андрій поставив хрест. При розбудуванні натрапили на останки оборонних мурів.

Мальовничу церкву на „Святих горах“ в давній харківській губернії замінено на советську санаторію. Де черги без кінця треба ще долучити згадку про церкви, що їх збудував Володимир Мономах у Вишгороді (близько Києва), в Борисполі, церкву св. Степана над р. Альтою, яку він так любив і всю цю багату культурно-мистецьку спадщину князя, яка раз на все пропала.

Пропали теж церкви, що їх поставив гетьман Мазепа: Братська церква в Києві (де була Академія), що була прегарним зразком українського барока. Дослідник архітектури Лукомський називає цю церкву „найвеличавішим і найбільш мальовничим пам'ятником епохи“. Нема вже також церкви св. Николая, що повстала кілька років пізніше від Братської. Її називає Новіков правдивим чудом архітектури цілого краю. Будівничим обох був архітект Осип Стажів. З них дослідно нічого не осталось.

В Києві на Подолі стояла чи не одинока на всю Україну де-

ревляна церква, що зберегла в собі елементи традиції мабуть ще з часів кн. Ярослава Мудрого (XI ст.). Була це Ст. Вознесенська церква, чудовий зразок українського дерев'яного будівництва й мистецтва, з виразними ознаками народного будівельного мистецтва. Де колись церковця з двоступневими верхами на високих підбаннях творила з краєвидом незвичайно святковий образ — нині стоїть автомобільний гараж.

Згадавши ще про знані з мистецької краси сільські дворики, замки, головні з XVIII і XIX ст. Всі ці пам'ятники в Харківщині, про які Лукомський написав був окрему працю, тепер уже не існують. Не пишастесь теж уже славна гетьманська палата в Батурині, замок гетьмана Розумовського й інші палати, напр. чудові вілли на південних берегах Криму.

Зпочатку большевицького періоду роблено спроби хоч частинно зберегти деякі мистецькі пам'ятники, переносити їх до міських музеїв. На

жаль, це не було ніяке забезпечення для пам'ятників, бо серед обставин большевицького володіння вони пропадали теж по музеях. Ось доносила сама советська преса, що так сталося з мальовничим мистецьким, яке перенесено в 1917 році з палати Репніна в Яготині до київського музею. Тамешній стан зберігання пам'ятників найкраще описує сов. письменник Лундберг у „Записках писателя“ (Ленінград, 1930): „Загальна жада знищення всього, що нагадує минулу високу культуру та національну традицію“.

Згаданий Новіков твердить, що історія зробила кривду татарам, коли на рахунок їх варварства зачислила знищення багатьох пам'ятників. Бо хоч вони дійсно багато знищили, то щойно большевики зрівняли з землею ті чудові церкви, що їх лишили в спокійно ділі Азії, захопивши їхньою красою й величавістю. — („Українське Слово“, Париж).

**Як стоїть справа
з відживлюванням
у Німеччині?**

На цю тему відповідає в французькому тижневику „Жері парту“ один автор, „Пер Люціон“, відомий зо своїх статей на економічні теми.

Обговоривши політичні причини московсько-німецького порозуміння, автор так пише:

„Насамперед розглянемо факти. 31-го серпня ц. р. найвищий совет СССР ратифікував пакт з Німеччиною, 1-го вересня німецька інвазія на Польщу, 3-го вересня виповнився день Ангелію та Францію Німеччині. 17-го вересня советські війська з другого боку напали на Польщу й спалили на двох допливах Висли, на півночі на ріці Буг, на півдні на Сяні. Договір між СССР та Німеччиною, підписаний 29-го вересня ц. р., прилучив до СССР Україну (роз. польську), китловину горішнього Дністра, природний шлях до Румунії та Чорного моря. Галичина та її нафта теж увійшли до СССР.“

„Німеччина одержує китловину Висли і її панування простягається над 12 мільйонами поляків. На заході вона заняла землі з високою розвинутою культурою, в центрі землі з малою земельною власністю, а на півдні копальні вугля (Шлеск).“

„Якіж є наслідки таких перемін для Німеччини? Чи поправила вона своє економічне положення? Пригадаймо насамперед слабі сторони німецької економіки.“

„Хлібні продукти: Від 1932 до 1936 р. пересічна продукція жита й пшениці в Німеччині не вносила більше як 137 мільйонів квінталів (сотнаріїв). У 1937 р. вона впала на 122 мільйони, а в 1938 р. піднялася знову до 148. Цьогорічний збір був теж середній. Обчислюють, що запаси у військових магазинах Берліну, Дрездену, Каселю, Ляйпцигу, Відні, Емдену та Гамбургу вносять до 49 мільйонів квінталів збіжжя. Це есентуально вистарчилоб до жнив 1940 р. А що буде, коли цих жнив у наслідок війни не дасться перевести нормально, як теж засівів?“

„Товш: Згідно з німецькими обчисленнями, німецька продукція товшу (омати) вистарчає лише на 50—60% цілого запотребування. Решту мусить Німеччина довозити зза границі.“

„Залізо: Німеччина імпортувала дві третини всього заліза, з якого виробляє машини, або кругло 22 мільйонів тонн. Залізо вона довозила зо Шве-

ції (9 міль. тонн), Франції (4), а решту з Люксембургу, Еспанії, західної англійської Африки, Греції, Бразилії. Річ ясна, що блокада альянтів може багато пошкодити Німеччині в тому напрямі.“

„Нафта (бензина, олій і т. п.). Це найважливіша річ, якої потребує Німеччина, щоб порушувати свою тяжку машинну війну. Німеччина імпортувала 3 і пів мільйона тонн, а зуживала 6 міль. тонн річно. На тяжко представити собі, що з війською запотребування нафти, бензини значно зростає. Военні заводи твердять, що на фронті, який простягався на 1,000 км., Німеччина потребуватиме 12 мільйонів тонн річно. Одиноким краєм, що може довозити Німеччині нафту, являється Румунія, якої продукція нафти маліє а кожним роком. Не знати також, що собою представляє СССР в тому напрямі.“

„Середники комунікації: Не вважаючи на механізацію, залізничний матеріал Німеччини значно зужитий. Приготовлено відповідальний план, який від 1940—1943 р. мав доставити 6,000 нових локомотивів, 10,000 пасажирських вагонів, 112,000 товарних вагонів та 17,300 тролей.“

„Робітничі сили: Німеччина напружує всі сили, щоб якнайбільше видати продукції на кожному полі, тому вживає людську працю без обмеження. Прим. молоді від 18 літ має неозначений час праці. Окружні комісарі праці мають самі право назначувати максимум плати для робітників.“

Що нове дістала Німеччина з пересунення своїх границь на схід?

„Польща в загальному була великим продуцентом та вивозником збіжжя. Однак деякі околиці з високою видатністю, головні в Західній Україні, попали під советську контроль. Щодо товшу, то назгал Польща ввозила до себе омасту. Так само з мясом, якого Польща менше вживала як Німеччина імпортувала. Отже під тим оглядом Німеччина не зискала нічого. Так само з галицькою нафтою, яка пішла до большевиків. Тільки коли йде про вугілля промисловості, то вона ціла попала в німецькі руки. Оне фактично є те, що скористала Німеччина. Однак, маючи свій вугілля, як також здобутий від чехів, вона дуже його не потребувала.“

**ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО
В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО
НАРОДНОГО СОЮЗУ.**

шло й тепер пора на це. Тому відізнався бурмотливо:

— А я вам пішки не піду, бо я не прошак. Я татові втікуні!

— То скажи татові. Вони певно згодяться. Коні маємо.

— Я хочу їхати залізницею, не возом.

Мати задумалася.

— Вже ти їдеш возом — каже. — Ще тебе вбило би на залізниці.

Андрійко розплакався.

— Мені нічого не дозволяє, а інші мають усе!

— То скажи татові, вони люблять такі видумки. Про мене можеш, хочби й на голові. Боже, прости мені...

— Як я скажу татові, викричаться ще на мене. Скажіть ви.

І вже присувається до немичиною лица, що хоче бути поважне. За хвилину повага зникла, з'явилася усмішка.

— Ти, підлібнику, дивись на нього! Я стільки натерпілася через тебе, ти недобрый хлопець!

II.

31. серпня встали всі до сходу сонця. І Андрійко мусів вставати, хочби й не хотілося. Ще

лише те тішило його, що поїде залізницею. Батько з трудом, та уступив жінці.

— Бодай стільки часу не витратив. Завтра вечором можеш бути дома.

Стільки собі лише батько вимовив, що до Покрової піду пішки. Пора гарна, дорога добра. Мати сказала, що клунком віднесе до стації. Принайменше бачитиме три години довше свого синочка.

Так то йдуть із села хребтом гори. Батько ступає попереду, стрясая росу, що біліє на лаваді, наче іней, а морозить ноги. За ним мати з клунком, зігнулася, йде різко, не хоче оставатись позаду. Андрійко воліє ноги пригноблений, що хвилями позирає на рідне село. Шкода, що не бачить його. Густа мряка налягла доми. Розлилося наче яка потоп, хотілаб затопити все й верхи гір і долини, та не може видряпатися по їх стрімких узбіччях. Тому кидається в доли, яруги, а шпиль знімаються над нею, обліті соняшним сяйвом. Сльози ставили Андрійкові в очі, як подумав, що то вже сон, який насамперед закрадається в

гори, потім на рівнини, та зате вона гарна, як ніде.

Батько звернувшись із дороги на стежку, в ліс. Там веселе життя. Гайвороння кричє, вдяряє крильми аб ялиці. Довга погода вигнала їх із села й долів. Дрізд посвистує. І дрібні пташки пищать, цвірінкають. Під ялицями ростуть лисички, козари й інші гриби, та їх шапочки не круглі, свіжі й повні, а повні та повикривлювані. Довго не було дощу, сонічко припікає, та певно й хроби точать їх. Зате під смерічками та ялівцем, на вогких місцях, у тінї, жовтіють ріжки, гарні, дрібні. Андрійко так хотів би побігти збирати їх.

Далі перейшли сіножаттю. Йшлося стежкою, наче м'яким килимом. По другому боці біліють сорочки косарів, що косять віси. Повітря огрілося, мряка рідне, Бог зна де дівається. Може опадає на землю, або пропадає в щілинах.

Лише там правобіч тягнеться довгою тяжкою, закритая долина вовнистою лінією. Там пливе ріка.

Чим ближче Дубровника,

тим поля пустіші. Збіжжя вже по стодалах, осталася лише стерня. З межі, зарослої терниною, злетіло стадо подевих горобців, летять, цвірінкають, там на цю гору тай сідають на ялівці.

Понад селом видніє цвинтар. Не знатиб що це, колиб посередині не стояв каміний хрест, довкола мур, а радше вал із каміння та глини. Лише то тут то там посеред зеленої мурави видніє жовта пляма — свіжий гріб. Дубровницькі люди через літо забули вмирати — не було часу. По стерні довкола цвинтаря жінки розкладають льон у рівні ряди.

— Щастя Боже! — каже Рибачиха до цієї, що найближче. — А будеш який?

— Богу дякувати, буде — відповіла тамта випростовуючися радо.

— А коли ви сіяли його? Це перед Зеленими Св'ятами?

— Так, і дійсно добре трапили. Потім прийшла посуха. Певно був би й не зійшов.

— А нам саме так притрипалося, — жаліється Рибачиха — всенький випало. А що зійшло, те зісохло. Навіть не видно його зпоміж грудок

землі.

Зійшли до Дубровника. В селі нікого, лише гурток дітей у сорочках, вигрівають перед хатами. З їх криком мішається скрегіт сорік на вербах над потоком і гегання гусей.

Вузьким вигоном виїхали поза стодали, виходять на стрімкий горб. Сонце вже добре припікає. Батько втирає лице рукавом, а ширококрилий капелюх несе в руці.

— А то спека! — каже до жінки. — Не тяжко тобі? Дай, понесу трохи.

— Лиши, хіба як дійдемо до тієї бучини.

— То ліщина, там наші ходили на горіхи. Тепер уже там ліс, видно дубрівські виграти. Стежка ввела їх до ліщини, виляса то сюди, то туди, аж дісталися на голій вершок гори. Розлягався широкий краєвид. Видно самі ліси на горах, що наче одна на одну спирається. То тут то там лише село, втиснене в долині. Повітря чисте, холоднаве. Вдалі гори ясні, наче на обрізку...

(Далі буде).

• 3 ДНЯ •

ЦИНІЧНЕ ПРИЗНАННЯ МОСКВИ.

В своїй промові перед со-
ветським „парламентом“ пре-
м'єр Молотов сказав таке:
„Де відомо, що наші війська
вступили на територію Поль-
щі шойно тоді, коли польська
державна провалилась і фак-
тично перестала існувати. Зро-
зуміло, що ми не могли о-
ставитись невідомими су-
против тх фактів, тимбіше,
що у висліді тх подій ми бу-
ли сконфронтвані з нагячли-
ми питаннями, що відноси-
лись до нашої власної безпе-
ки... Совети мусили чинитися
з повстанням цієї ситуації для
наших братів із Західної У-
країни та західної Білої Руси,
що були полішені своїм вла-
дним долі внаслідок упадку
Польщі“.

ЩО ЦЕ ЗНАЧИТЬ?

У цих словах Москва цині-
чно признається, що вона ру-
шила на західно-українські і
білоруські землі шойно тоді,
коли Польщі та її влади вже
не було. А коли не було вже
Польщі, то значить, не могло
бути в той час і польського
інтету. Значить, цинічною
брехнею з боку Москви є при-
пирання ролі якогось „обор-
онця українських земель
перед польським насиль-
ством“.

ДАЛЬШІ ПРИЗНАННЯ.

Молотов далі виразно го-
ворить про дійсні причини,
чому Москва рушила на укра-
їнські та білоруські землі. Він
кеж говорить: „...У висліді
тх подій ми було сконфрон-
товані з нагячлими питання-
ми, що відносились до нашої
власної безпеки“; а також го-
ворить: „Совети мусили чи-
нитися з повстанням цієї си-
туації для наших братів із
західної Білої Руси, що вна-
слідок упадку Польщі були
лишені своїм власній долі“.

ЧОМУ ТАКИЙ СТРАХ?

Так, вони було полішені
власній долі внаслідок розва-
лу Польщі і, маючи долю в
своїх руках, вони збирались
оголосити свою незалежність
та самі правити собою. Та
цього саме так смертельно на-
лякалися Совети і Молотов
це виразно говорить, коли
згадає про „нагячі питання“,
що відносились до безпеки
Советів.

Бо що інше можна під тим
розуміти? Спільні границі з
німцями лякали їх? Але ті
спільні границі з німцями Со-
вети всеодно мають. Вони по-
сунули їх лиш далі на захід,
але тих спільних границь з

німцями таки не позбулись.
Значить, це не могло бути
причиною советської агресії
на українські землі.

ЩОЖ ТОДІ?

Лишається одинока відпо-
відь: Совети бояться створен-
ня навіть найменшої держави
на українських землях, щоб
це не стало моральною заохо-
тою для всіх тих українців,
що колись жили під Со-
ветами. Минулого року Со-
вети були смертельно наляка-
лись навіть такої маленької
державки, якою була Карпат-
ська Україна. А можливість
створення української кідка-
міліонової держави з захід-
но-українських земель, із
правдоподібним полученням з
білоруськими землями, викли-
кали в Советів справжню пані-
ку.

Це було причиною їх агре-
сії і вони це самі стверджу-
ють. Це повинні добре зати-
мити не лише всі українці, але
також усі чужинці, яким на
серці лежить європейська ци-
вілізація, що їй тепер загро-
жує большевизм.

ЯКЕ НАШЕ СТАНОВИЩЕ?

Щодо нас, то, не звертаючи
уваги на ті страхотти, які те-
пер прийдеється пережити на-
шим людям під Советами, го-
ловно наші інтелегентські
верстви та нашим інституціям
на західно-українських зем-
лях, цю зміну ми проте не
вважаємо відемним чинником,
лише додатнім. Дивимось ми
на ті зміни так, як дивиться
генерал якоїсь армії, коли о-
дин його фронт зліквідован-
ний, а вся армія може бути
перетранспортована на дру-
гий фронт...

Наш польський фронт злі-
квідований. Не маємо вже пе-
ред собою ворожої держави,
зложеної з кількадесятьох мі-
ліонів громадян. Тепер усі
наші сили можемо перенести
на протисовєтський фронт.

А війна ще не закінчена.
Кінець може принести для Со-
ветів великі несподіванки. До
цього ми тут, за границею,
мусимо готуватись.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПЕРЕЖИВАЄМО ТЯЖКІ ХВИЛИНИ.

Український нарід переживає
страшні хвилини. Правда, нині
ми не можемо багато довіда-
тись про те, що діється на на-
ших рідних землях, бо чомусь
советська влада зовсім відтя-
ла наших рідних від комуніка-
ції з заграницею. Але вже то-
му, що советська влада відтя-
ла їх від нас, ми можемо собі
уявляти, що вони пережива-
ють.

Здається, що ніколи наш на-
рід так не страждав, як тепер.
Нераз здається, що положен-
ня безвихідне. Та коли ми
адумаємося як слід у наше по-
ложення, то прийдемо до пе-
реконання, що воно так эле не
е. Хоч і тяжке положення, то
воно не є безнадійне. Прига-
даймо собі, як то було за ав-
стрійських часів. Хто над на-
ми був тоді „босом“? — По-
ляк. А в Карпатській Україні?
— Мадяр. На Буковині в Ба-
сарабії — румун, а у Великій
Україні — москалі; наперед
цар Микола, потім Ленін, а
тепер Сталін. За нашої памя-
ті наш нарід лише короткий
час був вільний — коли мав
свою державу.

Тепер наш нарід на захід-
но-українських землях пе-
рейшов під советське пану-
вання. Перейшов так, немов з
дощу під ринву. Але всетаки
радісним у тій трагічній по-
зиції є бодай те, що на наших
очах так соромно провалився
ворог, Польща, що під нами
яму копала. Вона сама в ту я-
му впала. Відрадім є і те,
що бодай тепер ми всі разом,
злучившись в один нарід, то й
буде нас тепер більша сила
боротися за наші права. Отже
є надія, що ще такі усміх-
неться нам доля і наш нарід
зазнає кращого життя.

На мою думку, ми в Амери-
ці, користаючи зо свободи,
багато говоримо, а мало ро-
бимо. Говоримо, що прийде
рішальна хвиля, в якій треба

ТЕПЕР МАЄ ТРИ РОКИ

„СМАКУЄ ПРОСТО ЧУДОВО!“

ГЛАДША — ЛЕКСА ЛАГІДНІША

95¢ PT.
1.80 QT.

Жадаєте Тавн Та-
верн? Пийте його!

Copyright 1939, National Distillers Products Corp., New York, N. Y. 90 PROOF

буде велику поміч нашому на-
родові подати. Ми звідти мо-
жемо їм дати поміч моральну,
записках цього Товариства
а також фінансову. Ту поміч
нам навіть найлегше подати.
Але як це перевести? А ось,
усі наші товариства, братства,
клуби, молодечі і старші, по-
винні рішити на своїх річних
зборах, що треба в касі осну-
вати певний національний
фонд та до нього складати
гроші. Можна й оподаткувати
в тій цілі своїх членів. Коли
гроші будуть у касі, а наш
провід дасть заклик, що треба
на якусь народню річ фінан-
сової помочи, то наші товари-
ства будуть могли легко з то-
го фонду вислати певну по-
міч. Це буде поміч дійсна, а
не лише словна. Гроші, в той
спосіб призначені, можна ор-
ганізація може на певний час
затримати в себе в касі, або в
банку. Та йде про те, щоб
над тими грошима дана органі-
зація мала точний нагляд і
контролю.

Еміль Мельник,
Акрон, О.

ВЧЕНІ НУЖДАРИ

Коли англійський учений
Фарадей відкрив індукцію,
що на ній ґрунтується вся е-
лектро-промисловість, то ска-
зав: „Я працюю зовсім не для
торговельної кляси Ситі“ (мі-
ста). Сказав неправду: Не ми-
нуло й п'ять-десять років, як
було розвинулася електро-
промисловість. Та не лише Фа-
радей помилявся в тім своїм
висказі. Так же само помиля-
лися вчені Саді Карпо та
Джукль, прокладаючи нині зо-
сім „теоретичні“ основи науки
про теплоту, чи Френелі — бу-
дуючи оптику кривої поверхні,
чи Бекерель і Кюрі — роз-
криваючи тайну атомів. Бо —
нема „теорії“ і кожна теорія
— навіть суто філософська —
по часі дістає суто прак-
тичне приміщення.

Колись королі нагороджува-
ли людей науки, даючи їм не
лише змогу прожити, але й до-
робитись основного майна.
Сьогодні — в царстві капіта-
лізму й матеріалізму — нема
жже королівських меценатів.
Про все рідше не заслуга, не
відкриття, не наука, а гроші,
користь. Не диво, що ще в
1857. році великий хемік у-
чений Тенар заснував „Това-
риство Приятелів Науки“ з ме-
тою „охоронювати від злиднів
людей, які своїми відкрит-

тями... зробили послуги науці,
промисловості, людству“. І в
жогом їм дати поміч моральну,
записках цього Товариства
а також фінансову. Ту поміч
нам навіть найлегше подати.
Але як це перевести? А ось,
усі наші товариства, братства,
клуби, молодечі і старші, по-
винні рішити на своїх річних
зборах, що треба в касі осну-
вати певний національний
фонд та до нього складати
гроші. Можна й оподаткувати
в тій цілі своїх членів. Коли
гроші будуть у касі, а наш
провід дасть заклик, що треба
на якусь народню річ фінан-
сової помочи, то наші товари-
ства будуть могли легко з то-
го фонду вислати певну по-
міч. Це буде поміч дійсна, а
не лише словна. Гроші, в той
спосіб призначені, можна ор-
ганізація може на певний час
затримати в себе в касі, або в
банку. Та йде про те, щоб
над тими грошима дана органі-
зація мала точний нагляд і
контролю.

Ось член Академії Наук, що
визначив своїми працями при-
кмети газів — його вдові ви-
платили з ласки 2 тисячі
франків. Таку саму допомогу
платять доньці іншого вчено-
го, відомого з відкриття у ді-
лянці термодинаміки й хемі-
чних реакцій. Таких прикладів
можна навести безліч, особ-
ливо з Америки, де платять
своїм ученим не раз...жебраць-
ким коштуром.

Та не лише тепер так ді-
ється — так було й у давні-
ну. Наприклад історія розка-
зує нам про сумну долю Бер-
нарда Паліссі, батька сучасної
кераміки. Збіднілий, покину-
тий своїми, в довгах, Паліссі
павив свої меблі, щоб могли
викінчити роботу.

Таксамо гіркої долі зазнав
Деніс Папен, винахідник па-
рового кінта. Зневажа від гро-
мадянства й великі злидні —
ось нагорода за його винахід.
А Філіпп Лебон (1760—1804),
що перший приминив газ до
освітлення? Спритні людиці на-
жили собі мільйони на тому ви-
й Люксембургу. Сам винахід-
мав з нього тільки великі при-
краси, що привели його веш-
ті до трагічної смерті.

Байдужність і незрозуміння
в сучасників — жде часто ви-
нахідників. Так було з Шарлем

Бурселем, якому ще в 1854. ро-
ді пошастило передати звук
електричним струмом. Апарат
Бурселя дуже подібний до те-
лефону. Начальство Бурселя
— він був поштовим урядни-
ком — запропонувало йому
залишити роботу над таким
дурниціями. І шойно двацять
літ пізніше Бель потав на те
саме відкриття, „дурницю“ те-
лефон.

Томас Джілкріст дістав па-
тент на свій винахід: обробітку
залізних рур. Завдяки цьому
винаходові можна сьогодні
експлуатувати залізні рури в
Ельзасі-Льотарингії, Німеччині
й Люксембурзі. Сам винахід-
ник дістав за цей винахід 30
фунтів стрелінгів. За ці гроші
купив собі штани і пляшку
шампана. П'ять років по від-
критті Джілкріст помер у злид-
нях від сухот.

Сумне було життя Голярда,
що збудував перші моделі
статичного трансформатора.
На його похорон складалися
товариші, бо винахідник не за-
лишив грошей навіть на домо-
вину.

Як відомо, першу парову
машину винайшов англійець
Джеймс Вот (1736—1819). Так
усі гадають. А проте це не-
правда. Бо парову машину ви-
найшов іще в 1760. році ро-
сійський механік І. Ползунов.
Першу фотографічну плівку
винайшов англійський пастор,
якого імя вже й позабули. Але
його винахід використав
Джордж Істмен, заложник фір-
ми „Кодак“, багат-мільйонер.
Процесу з Істменом пастор не
виграє, але й Істмен, хоч мі-
ліонер, не був щасливий. По-
кінчив життя в багатстві — са-
могубством. Залишив карточ-
ку: „Не маю пощо жити“. Вид-
но — мільйони не дають ща-
стя людині, бо не вони — ціль
її життя. І в такім шойно світ-
лі мусимо признати, що зли-
дарі-вчені — не були злидари-
ми. Бо „не самим хлібом жне
чоловік“.

ДЖЕЙМС ГВІЛЕР-ГІЛ,

секретар. Німецько-Амери-
канського Бунду, що його до-
питують у суді на процесі
проти Фріда Куна, провідни-
ка Бунду.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

НЬО ЙОРК, Н. Й. Місячні збори тов.
„Зоря“, від. 69, відбулись в субо-
ту, 11. листопада, в 7.30 год. в веч.
в „Кларітас Галлі“, 217-19 1-й 6-й вул.
Присіться всіх членів за присутність
на зборах. — Михайло Ликтей, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Збори Тов. Соці-
ал. від. 376 відбулись в неділю, 12
листопада, в годині 1. пополудні. Про-
сінся всіх членів бути на зборах, ви-
ріднати свої вкладки і тов. довг. Та-
кож приведіть нових членів записи-
ти до У. Н. Союзу. — Тимко Каль-
мук.

УВАГА! УКРАЇНСЬКІ НАЦІОНАЛЬНІ ТОВАРИСТВА НЬО ЙОРКУ. ЗАХОДОМ ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМІТЕТУ УКРАЇНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ МІСТА НЬО ЙОРКУ ТА ОКОРУЖНОЇ УПРАВИ ОДВУ

— скликається —
НА ПЯТНИЦЮ, 10 ЛИСТОПАДА 1939 Р.
НА ГОДИНУ 7.30 ВВЕЧЕРІ
до салі „КАРПАТІЯ“, 217 1-й 6-й вулиці
НАРАДИ В СПРАВІ ВЛАШТУВАННЯ ПРОТЕСТНОГО
ВІЧА В НЬО ЙОРКУ

Присіться всі українські національні товариства, органі-
зації, клуби й братства вислати своїх представників на ці
наради. Спеціально зобов'язані прийти делегати товариств,
що входять у склад Центрального Комітету та делегати Від-
ділів ОДВУ, УЗХ і МУН, що входять у склад Окружної
Управи ОДВУ.

СЛАВА УКРАЇНІ!

УКРАЇНСЬКІ СТІННІ КАЛЕНДАРІ

на
1940
РІК

у гарних кольорах
Календаріом друковане україн-
ською мовою
Світа означені чітким черво-
ним друком

25 центів один 25
5 за \$1.00

уртові ціни подаємо на більшій
замовлення.

Належність треба посилати разом
із замовленнями.

На С. О. Д. не висилається.

- [] Свита Тереза
- [] Христос прощється з матір'ю
- [] Різдво з ангелами
- [] Преса. Серце Преч. Діви Марії
- [] Преса. Серце Христове
- [] Христос на Оливній горі
- [] Преч. Діва Марія з малим Ісусом
- [] Ангел Хоронітелі
- [] Св. Йосиф і малий Ісус
- [] Свита Родина
- [] Ісус добрий Пастир
- [] Слава во вишніх Богів
- [] ЗА УКРАЇНУ
- [] ЛИСТОПАДОВІ ДНІ
- [] КИЇВ НАШ
- [] ДІВЧИНА З УКРАЇНСЬКИМ ПРАПОРОМ
- [] ГЕТЬМАН МАЗЕПА
- [] СИНІ МОЇ ГАЙДАМАКИ
- [] ЗАПОРОЖСЬ
- [] ХЛОПЦІ І ДІВЧИНА ПРИ КРИНИЦІ
- [] ГУЦУЛ НА ПОЛОНИНІ
- [] МОЛОДА УКРАЇНКА
- [] НАТАЛКА ПОЛТАВКА
- [] ЛІТО НА ФАРМІ
- [] ІВАН ФРАНКО
- [] ХАТА Я ГОРОД
- [] ЖИВІ
- [] ДУХ СВОБОДИ АМЕРИКИ

Замовлення слати на адресу:

СВОБОДА
8-83 Grand Street,
Jersey City, N. J.

КУПІТЬ ДЛЯ ЖЕРТВ ПАРАЛІЖУ

В Ексселзійор Спрінгс, у
стейті Мізуре, відкрито спе-
ціальний басен для купію
для осіб, що терплять від на-
слідків дитячого параліжу.
Воду в цьому ставку спрова-
джують з мінерального дже-
рела, підіогрівши її до відпо-
відної температури.

І НАЗВАЛИ ЙОГО НІКЛЕМ

Коли д-р В. Бренердид
збирался додому з дому Ке-
слерів, у котрім він був при-
породі дитини. Кеслер дав йому
500 ніклів. Беручи гроші,
лікар заявив: „Для цієї дити-
ни добрим іменем було б Ні-
кел“. Кеслери згодилися, й
дитину так і назвали.

НА СТАРІСТЬ ХОЧЕ ЗНОВУ ВОЮВАТИ

Джерзисітський громадянин
Джордж Карпентер, один з
найстаріших ветеранів великої
війни, запевняв своїх гостей,
що зібраних в нього на його
98. уродини, що, якби так міг
встати з крісла, він певно по-
їхав би до Англії зголоситися
на війну проти Німеччини.
Підчас світової війни він зго-
досився до американської
флотії, маючи 74 роки.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ФІЛДЕЛЬФІЯ, ПА. Збори Тов.
„Мир“, від. 324, відбулись в субо-
ту, 11. листопада, в домі Укр. Грома-
ди на 23-тій і Брови в 8-й год. ве-
чером. — О. Горіховський, прел.; П.
Матюк, кас.; Мих. Туркот, секр.

ЧУДОВА НАГОДА! ДЛЯ У. Н. ДОМІВ
І ДЛЯ ЦЕРКОВНИХ САЛІ!

Є на продаж різні ЛЕКРАЦІЇ
(Куліси) до представлень, концертів
і т. п. Чудова куртина („Фар пруд“) і
різні інші дорогі маюнки. (Все це
з буйної студії В. Аврамчика). За
інформациями писати: 256-

М. NOYAK,
421 E. 9th St., New York, N. Y.

ПОЗІР! НЬО ЙОРК І ОКОЛИЦЯ!

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНСЬКИХ
НАЦІОНАЛЬНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ м. НЬО ЙОРКУ

ПОВІДОМЛЯЄ, ЩО ЙОГО ЗАХОДАМИ ВІДБУДЕТЬСЯ

12. ЛИСТОПАДУ 1939, В ГОД. 7:30 ВЕЧЕРОМ В СТАЙВЕЗЕНТ ГАЙСКУЛ,
15. ВУЛИЦЯ У НЬО ЙОРКУ

Листопадовий Концерт

ГОЛОВНІ ТОЧКИ ПРОГРАМИ: 1) Солю співів відомої оперової співачки пані Ольги Леп-
кової, 2) виступ двох хорів, Український Молодечий Хор з Нью Йорку й Нью Джерзі, під
проводом Степана Марусевича, та Хор укр. прав. церкви св. Володимира, під проводом
Юрія Татарова, 3) виступ смичкового ансамблю із солю співом панни Анни Тростя-
нської, 5) бесідники д-р Л. Мишуга та адр. М. Пізнак.

Присіться всіх громадян прийти на це національне свято. — Вступ 40 центів.

1918

1939

ЗА ДВА ДНІ

ФІРМА

П. СТАСЮКА

почне 21-літній ювілей

свого існування

ЗНИЖКОЮ ЦІН

на ВСЯКОГО РОДУ МЯСНІ ТОВАРИ

як рівнож ІМПОРТОВАНІ ШИНКИ

СЛІДИТЬ ЗА ОГОЛОШЕННЯМ В СВОБОДІ

В ПЯТНИЦЮ, 10. ЛИСТОПАДУ

І НА УКРАЇНСЬКИХ РАДІОПРОГРАМАХ.

М. Костишин.

ШЛЯХ НА ГОЛГОФТУ

Шуміли тополі при битій дорозі,
Вітри вересневі гуляли,
А зорі яскраві неначе в тревозі
Десь там поза хмари блукали.

Часом виринали на блакит просторій,
Додолу журливи хилились,
На наш край цвітучий, де нарід убогий
Страждав у неволі, дивились.

Як гончі ватаги казилися люті,
Юнацтво в отари зганяли,
На мясо гарматне босі, необуті,
Від рідних далеко їх гнали.

Дивилися зорі ген по Україні
На стан невилітний без втоми,
Не знали, що завтра край стане в руїні
І дні страшні прийдуть Содоми.

Немов смолоскипи, вогні, пожарища
Широко обсвітять простори,
А гордість бундюча, свавольні грища,
Упадуть іще нижче покори.

Так склалося диво... А наш край убогий,
Сльозами помитий довкруги,
Могилами вкритий весь простір розлогий,
Попався в червоні наруги.

Це шлях на Голгофту простягся тернистий,
Загрозили ідейні стремління
І в силу (бо дух там жевріє пречистий)
Признають московське правління.

Признають те „сонце“, що з Кремлю бундючо
Над звірствами буде світити,
А луч відібється у серця болючо,
Як голодом стануть морити.

Не легка кормига для Москви настане,
Не легко прийдеться терпіти,
Страшне і жорстоке насильство погане
Москва не потрапить створити.

Так довго, як нарід числить мільони,
Геройська дунає з ним слава,
Він силу здобуде, видигне кордони,
І встане Соборна Держава!

Християн Бок.

РОЗМОВА БІЛЯ КУХОННИХ ДВЕРЕЙ

— Почуваю собачий голод,
— каже Сеп до своєї жінки.
— Колиж буде цей обід?

— Зажди, незабаром, — каже жінка — як тільки дійде картопелька, будемо їсти — і вийшла до кухні.

— Як дійде картопелька, — мимрих Сеп, дивлячись на затріснуті двері, — а колиж вона дійде?

Він підводиться зза стола й іде ще раз питатися до кухні.

— Я хотів би знати, — каже він у дверях — коли це вже буде готове, отой обід?

— Обід? — жінка аж глянула на нього. — Таж ти вже питався про це.

— Ну, так, — каже він помалу, — але я не дістав ніякої відповіді.

— Ніякої відповіді? Чи я тобі не казала: тоді, як дійде картопелька?

— Саме тому! — каже він.

— Чомуж це тому?

— Колиб я знав, як довго це потриває, поки дійде картопелька, а так — не знаю.

Павза. Опісля Сеп ізнову: — Це хіба, гадаю, триватиме з чверть години? А може й цілу? А то й чи не три години?

— Ні трохи ти в цьому не визнаєшся, — хитає хінка головою.

— Саме так і є, — сказав він, — я й сам це признаю.

У голосі жінки почулася нотка здивування.

Відколи це цікавить тебе картопля й те, як довго во-

на вариться? — Зчиняєш тут гамір у кухонних дверях і я не знаю, чого ти хочеш.

— Я хотів би знати, — Сеп наголошував кожну голосівку, — як довго це триває, поки дійдуть картоплі. Здебільшого й назгагал.

— Отже, щоб ти знав, — жінка дала врешті цінну інформацію, — на це треба яких двадцять хвилин.

Через хвилину він застановився знову.

— А всетаки я ще нічого не довдався, — сказав він.

— Щож ти хочеш іще знати?

— А ось, глянь: чи можу я знати, як довго вже тепер варяться картоплі?

— Ну, і що з того?

— Я хотів би тільки це знати, щоб опісля я міг вирахувати, як довго це потім іще триває. Мабуть, аж поки буде обід.

Розмова дедалі стає живішою.

— Ти хочеш це вирахувати?

— А чому ж я не мав цього вирахувати?

— Можна чисто глудз утратити від твоїх запитів!

— Бо ніякої відповіді від тебе не видобути! Ніякої стислої і докладної!

Жінка пробує його збутися.

— А можеб ти краще пішов до кімнати і закуриш ще одну цигарку?

— Так? То це ще далі триватиме? — дивується Сеп.

— Що має тривати? І чому?

— Гадаю, чи потриває ще

трохи часу. Хіба, що картопля тимчасом уже дійшла...

— Що це ти знову почав про картоплю?

— Та вжеж цілу годину говорю про це. Бо колиб іменно вона дійшла, тоді цілком не виплатиться закурювати цигарку, егеж!

— Чомуж би не мало виплатитися?

— Боже мій, бо я не буду курити, коли картопля дійшла й обід буде вже готовий!

— Та не можна ще їсти, коли вони тільки дійшли. Вони ще мусять випарувати і трохи прохолонуть.

Сеп на хвилину замовк. Він пішов до кімнати і змінив діяльностей у монольот.

— Це надто складна справа, так. Колиж вони врешті готові? Коли воно є готове, тоді воно є готове. Інших відповідей у кухні нема. Ні, то ні!

І він закурих цигарку.

Саме тоді відчинились двері: жінка увійшла з мискою паруючих картопель.

— Ти так довго балакав, що вони вже давно були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

— Так, але ж вони були готові.

БИЗНЕСИ НА ПРОДАЖ

НА ПРОДАЖ ГРОСЕРІЯ І СКЛЕП ЯРИНИ.

Бизнес вироблений. Добра нагода для української родини. Ціна укривана. Голоситися на адресу: 1760 FIRST AVE. (near 91st St.) NEW YORK CITY.

ДИСТАНУТЬ ЗАЯТТА

ПОНУКУЮ старшої жінки збо досвідченої ділянки до домашньої праці. Платя піся угоди. Голоситися до: Р. Фотинюк, 6751 Grandmont ave. Warren, Detroit, Mich.

ВАЖНЕ ЗВІДОМЛЕННЯ

Всі Українські Рекорди по 50 метрів літуча. Хто купує 10 рекордів стає ДАРОМ один рекорд і 100 голів. За українськими, руськими, польськими і словенськими рекордами ідуть до СУРМА:

SURMA

325 E. 14th ST., NEW YORK, N. Y. (Between 1 & 2 Ave.) Telephone: GRamercy 7-0729.

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР, ХІРУРГ І АКУШЕР

321 E. 18th STREET, between 1st and 2nd Avenues, NEW YORK, N. Y.

Tel. GRamercy 5-2410.

Урядові години: рано від 10 до 12. Ввечір від 6 до 8, а в неділю рано від 10 до 12.

DR. M. SMITH

MOVED TO 353 EAST 19th STREET

Between 1st & 2nd Avenues NEW YORK CITY

Tel. STuyvesant 9-1679

Hours: 12-2; 6-8.

ЗАНЕДБАНИ ХРОНІЧНІ НЕДУГИ

доводять до безпартічного терпіння

Аналіз крові, м'ячі „Екс“, аналіз сечі, медична екзамінація

ПО НИЗЬКИМ ЦІНАМ

заставляють ухвалити дієтоту.

Рематичні стани, „Гей Фівер“, астма, клопотні виходили кінчик, підхвост залоз і нирок лікується модерним способом. — ПОРАДА ДАРОМ

DR. DERUNA

128 East 86th St., New York City

Кожного дня від 10—2 год

і від 4—9. У неділю від 10—2

Освіта медична з двох шкіл

Д-р С. ЧЕРНОВ

Гострі і хронічні недуги чоловіків і жінок. — Шейра й крої

Аналіз крові для подружжя спеціаліста.

Геморойди й жилаки лікується без операції.

223 SECOND AVE., cor. 14th ST. NEW YORK CITY, Room 14.

Gramercy 7-7697

Офісний години 10—8; неділя 11—9

Жінка-доктор до обслусти. X & Флюороскоп

КОЛИ ХОЧЕТЕ ДЕШЕВО КУПИТИ

РАДІО ФОНОГРАФ КОМБІНАЦІЮ

зайдіть до СУРМА:

Ар. С. Е. Комбінація на рік 1940, вартості \$45.70

10 рекордів 7.50

Сховок для рекордів 50

ВСЕ РАЗОМ \$29.95

з пересилкою

Заходіть або пишіть:

SURMA

325 E. 14th ST., NEW YORK, N. Y. (Between 1 & 2 Ave.)

Telephone: GRamercy 7-0729.

GEORGE SALOWICH

FUNERAL DIRECTOR and LICENSED EMBALMER

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

Капіція і Офіс

3932 LIVERNOIS AVENUE, DETROIT, MICHIGAN.

Phone: LAfayette 1334.

МИКРОН ЛИТВИН

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

Без ріжнців як далеко позв Нью-Йорку. Вразі потреби теле-фонуйте до нас. Обслуға ширі і чесна. — Office:

383 MORRIS AVENUE, cor. Springfield Ave.

NEWARK, N. J.

Phone: Essex 3-5347

ІВАН БУНЬКО

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

заряджує погребам по ціні так низькій, як \$150. Обслуға найкраща.

JOHN BUNKO

Licensed Undertaker & Embalmer

437 E. 8th ST., NEW YORK CITY.

Dignified funerals as low as \$150.

Telephone: GRamercy 7-7661.

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

ЗАНИМАЄСЯ ПОХОРОНАМИ В БРОНКСІ, БРОУКЛІНІ, НЬЮ-Йорку І ОКОЛИЦІХ

129 EAST 7th STREET, NEW YORK, N. Y.

Tel.: Orchard 4-2568

BRANCH OFFICE & CHAPEL:

707 PROSPECT AVENUE, (cor. E. 155 St.), BRONX, N. Y.

Tel. Melrose 5-6577

ТАРЗАН І ВОГНІ ТОРУ

(12)

Коли Тарзан заявив, що цей великан, якого він убив, не лиш один, але мусить їх бути ціла оселя — майор Буртон висказав поважне побоювання. „Що нам робити?“ — питав він Тарзана. „Ми маємо справді стрільби та трохи амуніції. Якійсь час ми моглиб відбиватись від них. Та остаточно вони нас пере-можуть“.

„Ми поступимо в той спосіб, що всі вилізем на дерево, а я тимчасом піду і просліджу якості цю околицю“, завважив Тарзан. Майор Буртон хотів на те щось завважити, але Тарзан не дав йому, а звелів чимскоріше всім ступати за ним. В беззвезді Тарзан не давав іншим багато роздумувати, бо не було на те часу.

Ступаючи за Тарзаном, Буртон собі думав, що він не зду-жатиме вилізти на дерево. Пів мінли від табору Тарзан зупинив ціле товариство біля величезного дерева і звелів усім відпочити. Сам виліз на дерево і там довго щось робив. Опісля вони довідалися, що він сплітав платформу. Далі він почав усіх поодинокі таскати на дерево.

А коли вони всі знайшлися спокійно високо на дереві, Тарзан покинув їх і сам по-дався на розшуки. В першу чергу він пішов назад до табору, де перед хвилиною вбив величезного твару не було, тільки на тім місці, де він убив його, ще була калюжа крові. Тарзан задумався.